

MA'NAVIY-MA'RIFIY ISHLAR JARAYONIDA INGLIZ TILI MISOLIDA BADIY ASARLAR VOSITASIDA TALABALARNING IJTIMOY KOMMUNIKATIV FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI

Kunnazarova Gulnar Ilesbaevna

Ajiniyoz nomidagi Nukus DPI mustaqil tadqiqotchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8113119>

Annotatsiya. Badiiy asarlar talabalarni tilni amalda ishlatish, gaplarni to'g'ri qo'llash va nutqni rivojlantirishga yordam beradi. Shu bois, bu maqolada, badiiy asarlar vositasida talabalar ijtimoiy kommunikativ faolligini rivojlantirishning muhim qismini tashkil etishning nazariy pedagogik asoslaridan bahs olindi.

Kalit so'zlar: ma'naviyat, ma'rifat, badiiy asarlar, ingliz tili, pedagogika, Badiiy asarlar, talabalar ijtimoiy kommunikativ faolligini rivojlantirishning nazariy pedagogik asoslari sifatida katta ahamiyatga ega. Bu asoslar, talabalar ingliz tilini o'rganish jarayonida ijtimoiy kommunikatsiya uchun kerakli ko'nikmalarni va usullarni o'rganishda yordam beradi [2, 38]. Badiiy asarlar, tarjimaviy ma'lumotlardan foydalanish, rol o'yinlari va dramatik sohalar, mualliflik va tarjimonlik, muhokama va talabalar bilan muloqot, yaratuvchi yozuvlar va she'rlar kabi asoslar orqali talabalar bilan amaliyotda ishlanadi.

Shveytsariyalik yozuvchi va faylasuf Piter Bierining fikricha, ziyoli odam kitoblarni shunday o'qiydiki, u o'qigan narsasi ta'sirida o'zgaradi [4, 29-31].

Tarjimaviy ma'lumotlardan foydalanish, talabalar uchun ijtimoiy mavzularga oid muhim ma'lumotlarni o'rganishda foydalanilishi mumkin. Badiiy asarlar, masalan, hikoyalar, romanlar yoki she'rlar orqali talabalar ingliz tilidagi so'zlarni, ifodalarni va so'zlashishni o'rganishlari mumkin.

Rol o'yinlari va dramatik sohalar, talabalar uchun ijtimoiy kommunikativ faolligini rivojlantirishning boshqa bir usuli bo'lib, talabalar o'zlarini boshqa insonlar sifatida his qilish va ularga mos keladigan til va ifodalarni qo'llashni o'rganishlari mumkin.

Mualliflik va tarjimonlik, badiiy asarlarni o'qish, tahlil qilish va tarjima qilish orqali talabalar til bilimlarini oshirishlari va ijtimoiy kommunikativ faolligini rivojlantirishlari mumkin.

Muhokama va talabalar bilan muloqot, badiiy asarlardagi mavzular haqida fikrlash, fikrlarini ifoda qilish va boshqa talabalar bilan muloqotda til va ijtimoiy kommunikatsiya ko'nikmalarini o'rganishlari mumkin.

Yaratuvchi yozuvlar va she'rlar, badiiy asarlar orqali talabalar yaratuvchi yozuvlar va she'rlarning qadrini o'rganishlari va o'zlarining o'z fikrlarini ifoda qilishlari mumkin. Bu usul talabalar til bilimlarini oshirish, ijtimoiy kommunikativ faolligini rivojlantirish va o'z fikrlarini ifodalashda ularga yordam beradi [5, 816-821].

Ingliz tilida badiiy asarlar vositasida talabalar ijtimoiy kommunikativ faolligini rivojlantirish uchun quyidagi yo'llar qo'llanilishi mumkin [3, 129]:

1. O'qish va tushuncha bilan ishlash: Talabalar ingliz tilida badiiy asarlarni o'qish va tushuncha bilan ishlash orqali tilni o'rganish va uning grammatikasini tushunish imkoniyatiga ega bo'ladi. Badiiy asarlardan misollar olib, ularni o'qib chiqish va tushunchalarini izohlash talabalar tilni o'rganish jarayonida o'zlashtirishga yordam beradi.

2. Nutqni tahlil qilish: Talabalar badiiy asarlardan olgan nutqlarni tahlil qilish orqali ingliz tilidagi ijtimoiy kommunikatsiya usullarini o'rganishlari mumkin. Nutqlar ustida tahlil qilish talabalarni tilni o'rganishda kelajakda o'zlarini rivojlantirishga yordam beradi.

3. Badiiy asarlarni takrorlash: Talabalar badiiy asarlarni takrorlash orqali tilni o'rganishda ko'proq muvaffaqiyat ko'rishadi. Asarlarni takrorlash talabalarning so'zlarni yodlash, gaplarni tuzish va nutqni rivojlantirishga yordam beradi.
4. Badiiy asarlardan o'zgartirishlar qilish: Talabalar badiiy asarlardan o'zgartirishlar qilish orqali o'zlarining tilni rivojlantirishlari mumkin. Asarlardan olgan qismni o'zgartirib, yangi gaplar va so'zlar qo'shish talabalarning til bilimini kengaytirishga yordam beradi.
5. Rol o'yinlari: Talabalar badiiy asarlar vositasida rol o'yinlari o'ynash orqali ijtimoiy kommunikativ faolligini rivojlantirishlari mumkin. Rol o'yinlari orqali talabalar tilni amalda ishlatish va boshqa insonlar bilan muloqot qilishni o'rganishlari mumkin.
6. Maqola yozish: Talabalar badiiy asarlarni o'rganish orqali maqola yozishni o'rganishlari mumkin. Maqola yozish talabalarning tilni rivojlantirish, gaplarni to'g'ri qo'llash va nutqni tuzishda ularga yordam beradi.

Xulosa. Badiiy asarlar vositasida talabalar ijtimoiy kommunikativ faolligini rivojlantirishning muhim qismini tashkil etadi. Ular talabalarni tilni amalda ishlatish, gaplarni to'g'ri qo'llash va nutqni rivojlantirishga yordam beradi. Bu asoslar talabalarni tilni o'rganishda ko'proq muvaffaqiyat ko'rishga yordam beradi va ularning ijtimoiy kommunikatsiya bilan bog'liq umumiy maqsadlariga erishishiga yordam beradi.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish va sohani rivojlantirishni yangi bosqichga ko'tarish to'g'risida" PQ-3160-son Qarori. 2017. 28 iyul.
2. Ziyomuhammadov B. Pedagogika: Oliy o'quv yurtlari uchun o'quv qo'llanma. -T.: "Turon-Iqbol" nashriyoti, 2006. – 112 bet.
3. Imomnazarov M. Milliy ma'naviyatimiz asoslari : O'quv qo'llanma. –T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2006. – 448 bet.
3. Kunnazarova Gulnar Ilesbaevna, Kudaybergenova T.Q. (2023). MA'NAVIY-MA'RIFIY ISHLAR JARAYONIDA INGLIZ TILI MISOLIDA BADIY ASARLAR VOSITASIDA TALABALARNING IJTIMOY-KOMMUNIKATIV FAOLLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR TAMOIYILLARI. «zamonaviy Dunyoda Innovatsion Tadqiqotlar: Nazariya Va Amaliyot» Nomli Ilmiy, Masofaviy, Onlayn Konferensiya, 2(2), 29–31. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7519311>
4. Pardayev, Sobit Abduvali O'G'Li (2021). MA'NAVIY-MA'RIFIY SOHANING RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1 (10), 816-821.